מפניני הפרשה - מאמר

מאמינים בני מאמינים

במדרש הגדול שמות וארא פרק ז' מובא: "**רבי יהודה אומר כל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים היתה שוהה שלשים יום ושבעה ימים בין כל מכה ומכה, חוץ מן החשך שלא היה אלא שלשת ימים ומכת בכורות רגע, נמצאו כולן שנים עשר חדש. והינו דתנן משפט המצרים שנים עשר חדש**". "

ואנו תוהים: זעקת בני ישראל עלתה למרום, עוררה רחמי שמים לגאולתם. "**קול דודי הנה זה בא, מדלג על ההרים**" - **מדלג על הקיצין להחיש את הפדות**" - והנה משהים את הגאולה שנה שלמה!

מדוע? אם רוצה ה' יתברך להוציא את עמו, מי מעכב בעדו? הרי יכול היה ה' לשתק את המצרים ולהוציא את עמו ביד רמה! כמו שעשה עם בני דור המבול שביקשו למנוע מנה לבוא לתיבה. אם כן, מדוע צריך עשר המכות?

נראה להשיב כך: המכות לא נצרכו להוצאת בני ישראל. דרכים הרבה למקום. אבל ביקש הקב"ה להקנות לבני ישראל לקחי אמונה והשגחה, שילוום בדרכם הארוכה מהיותם לעם ולדורי דורות.

לא בכדי נצטווינו לייחד את ליל הסדר ליציאת מצרים, ולהזכירה בכל יום בוקר וערב בקריאת שמע. כי כל יסודות האמונה מצויים בה ונלמדים ממנה! מכל מכה נלמדים לקחי אמונה רבים ומגוונים, וכמו שאמרו בהגדה של פסח שבכל מכה היו ארבע וחמש מכות.

המכה הייתה משמשת שבוע ימים, ושלושה שבועות התעמקו בה בני ישראל וחשפו את לקחיה ומשמעותיה, למדו אמונה! מראש השנה פסקה עבודה מאבותינו במצרים, וחצי שנה לא עשו דבר, אלא שקדו על לימוד והפקת לקחי המכות! זה כוונת הפסוק בתחילת פרשתנו: "**ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם, וידעתם כי אני ה'**!" אולם לכאורה השאלה עדיין בתוקפה: הרי כשנעיין בדבר נראה, שאת כל הלקחים כולם ניתן יהיה להפיק כבר מהמכה הראשונה! אם המים הופכים ביד המצרי לדם, ושבים והופכים למים ביד היהודי. שניהם ישתו בבת אחת, אחד ישתה מים והשני דם. הרי זה מוכיח שה' שולט בבריאה ביד רמה ומשנה אותה כרצונו, והיא בידיו כחומר ביד היוצר.

אלא שיש לומר שגיוון המכות בא לתת מענה לכל הספקנים - הבורא יכול להפוך מים לדם, ומה עם צפרדעים, האם יוכל להעלותם מן היאור? וכשיראו שגם צפרדעים, ישאלו: וכינים גם כן?... וכן הלאה.

כך עולה מקריאת פסוקים בתהילים: "בקע ים ויעבירם, ויצב מים כמו נד. וינחם בענן יומם, וכל הלילה באור אש. יבקע צורים במדבר, וישק כתהומות רבה. ויציא נוזלים ממלע, ויורד כנהרות מים". ובכל זאת: "**ויוסיפו עוד לחטוא לו, להמרות עליון בציה. וינסו אל בלבבם לשאול אוכל לנפשם. וידברו באלוקים, אמרו: היוכל אל לערוך שולחן במדבר? הן היכה צור ויזובו מים, ונחלים ישטופו - הגם לחם יוכל תת, אם יכין שאר לעמו?**"...

והמסר ברור לכל אחד ואחד מאיתנו. אנו יודעים שהכל בידי ה' יתברך: החיים בידו, והבריאות בידו, והפרנסה בידו וכו' ויודעים שאנו נמצאים בפרוזדור ומכינים עצמנו לטרקלין – מדוע שלא נסגור את עסק שעה מוקדם יותר ונלך לשיעור תורה! הרי פרנסה מהשמים, אם תתחיל כאן התפתלות, תהא זו תעודת עניות לעצמנו. נוכיח שלוקים אנו באותו צמצום עליו לעגנו...

בין אדם לחבירו

איסור קבלת לשון הרע לא חל אם האדם המדובר בו ידוע כאדם שעובר בקביעות ובשאט נפש על איסור ידוע.

לכן, אדם שראה אדם פלוני במו עיניו, שב ועובר על איסור מסויים מספר פעמים, מותר לו להאמין שאותו אדם עבר על אותו איסור פעם נוספת.

מתוך דברי החפץ חיים עולה שיהיה לו אפילו מותר להאמין שהלה עבר על חטא אחר. כאשר אדם ידוע ומוחזק כרשע גמור שאיננו שומר כלל תורה ומצוות, מותר לקבל עליו שעבר כל עבירה שהיא.

שואל ומשיב

שאלה: כשמגישים פירות בסעודות שבת ויום טוב לברך עליהם, האם מותר לכתחילה להשאירם עד לאחר ברכת המזון, כדי להרוויח ברכות אחרונות שאחר הפירות, ולהשלים בכך מאה ברכות?

תשובה: במסכת מנחות דף מג: מובא: אמר רבי מאיר, חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, ואמרו בגמרא שם, שבשבת ויום טוב, שאין בתפילה אלא שבע ברכות, יש להשתדל להשלים מאה ברכות בפירות ומגדנות.

זו לשון הרמב"ם בפרק ז' מהלכות תפלה הלכה טו': "**חייב אדם לברך מאה ברכות בין הלילה והיום שבכל יום ויום. ובשבתות וימים טובים שהתפילה שבע ברכות, צריך להשלים מאה ברכות בפירות וירקות. כיצד? אוכל מעט ירק ומברך לפניו ולאחריו, וחוזר ואוכל פרי ומברך לפניו ולאחריו**..."

כתב הלחם משנה, שבודאי אין כוונת הרמב"ם שיאכל פרי ויברך לפניו ולאחריו ושוב יאכל אחר כך מהפרי עצמו, ויברך שנית לפניו ולאחריו, שבזה גורם לברכה שאינה צריכה, וכבר אמרו חז"ל בברכות לג. וכל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא, אלא כוונתו שאם אכל ירק ולא היה בדעתו לאכול יותר בעת ההיא, זמן מה אחר כך יחזור ויאכל פרי כדי להשלים מאה ברכות, ובזה לא נחשב גורם ברכה שאינה צריכה, הואיל ובשעה שאכל מתחלה לא היה בדעתו לאכול יותר.

בשו"ת רבינו משה גלאנטי סימן לח' כתב, שאעפ"י שבשבת המצווה להשלים מאה ברכות בפירות ומגדנות, אינו רשאי לברך על הפירות שלפניו, על כל פרי ופרי בפני עצמו, שזוהי ברכה שאינה צריכה. אולם רשאי לומר לבני ביתו שלא יביאו לפניו מיני הפירות שיאכל בפעם אחת, אלא יביאו לפניו אחד אחד ולאחר שיברך על פרי אחד, יביאו לפניו מין פרי אחר, ואז רשאי לברך על כל אחד ואחד, ומכיון שאינם לפניו על השולחן, לא נחשב כברכה שאינה צריכה.

סיכום: מותר להניח את פירות הקינוח בסעודת שבת ויום טוב עד לאחר ברכת המזון, כדי לברך לפניהם ולאחריהם, ולהשלים מנין מאה ברכות. ואין בזה לאיסור גורם ברכה שאינה צריכה. וטוב שיבקש להביאם רק לאחר ברכת המזון. (עפ"י שו"ת יהוה דעת חלק ו סימן כו)

מפניני הפרשה - רעיון

אנו והארבה

"**אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר ארבה בגבולך. וכיסה את עין** (מראה) **הארץ, ולא יוכל לראות את הארץ**". פירש רש"י: לא יוכל לראות את הארץ, ובלשון קצרה דיבר הכתוב. אבל האלשיך הקדוש כתב, שאין זו לשון קצרה, והכוונה היא על הארבה עצמו, שפשוטו של מקרא.

והסביר דבריו: בדרך כלל, כשהארבה נוחת על דשא, גם כשהוא צפוף מאוד, עד שהארבה הוא כמרבד סמיך – בכל זאת, הארבה רואה את הארץ שתחתיו. אבל בארבה שהיה במצרים, היו כה צפופים, עד שזנבו של האחד היה מתחת לראשו של השני, עד כדי כך שלא יכלו לראות את העשב שתחתם, ועליהם נחת עוד גל ועוד גל, וכל אחד לא ראה תחתיו אלא את חבריו, ותו לא...

והנה, כבר האריכו רבותינו ז"ל ופירשו, כי מכות מצרים היו סמליות, ובאו בדקדוק רב כנגד רשעת המצרים וסירובם במידה כנגד מידה, ואין סוף ללקחים שיש להפיק מהם. עד שאמרו בהגדה, שבמצרים לקו ארבעים וחמישים מכות, כלומר ניתן היה להתבונן בכל מכה ומכה ובכמה וכמה פנים, וללמוד ממנה כמה מוסרים ומסרים. ניקח, לדוגמא, מכה זו, לפירושו של האלשיך הקדוש.

החברה שלנו היא תחרותית, כולם רצים ושוקעים בחובות ומגלגלים שטרות, מעפילים ליעד הבא: דירה יוקרתית, מכונית חדישה ועוד. אין חולק על הנוחות במכונית חדישה וכדומה – אפשר להבים שהארבה נכסף לדשא ירוק, והאדם שואף למותרות. אבל, לא המכונית היא הנכספת, ולא הדירה, אלא, רק, מדוע לשני כבר יש, מדוע השכן כבר קנה, למה שהחבר יביט עלי מלמעלה...ואז, אוי ואבוי, כמו בארבה במצרים, הם לא ראו את הדשא, כל אחד ראה את זנבו של זה שקדם לו. ומרבד הארבה הזה – **כה מסוכן הוא, מכה אשר כתובה בתורה**...

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

החייל לביא בן אורית ג'הסי ע"ה הי"ד

אהרון בן שרה שרון ע"ה | אליהו בוקובזה בן ורדה ז"ל | זויה בת בונו ניאזוב ז"ל | רחמה בת תמו דנינו ז"ל

ניר בן דרורה ארזוני ז"ליהודה יום טוב בן פרלה ברסימנטוב ז"ל | שרה שרה בת מרים כהן ע"ה | סימונה בת מרסדס אלמליח ע"ה

החייל בנימין יהשוע (בנג'י) נידהם ע"ה והי"ד | מרסדס אוריה עמר ע"ה והי"ד בת רחל הי"ו

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

סימה בת שרה וישראל קרסן ז"ל

בס"ד ט' לחודש שבט ה'תשפ"ד
שנה שלושים גליון מספר 17
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

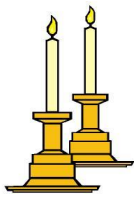
קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת בא
מפטירים
ספרדים ואשכנזים

"הדבר אשר דיבר ה'" (ירמיה מו')
תימנים: "בעת ההיא" (ישעיה יח')

חשמונאים (שעון חורף)
כניסת שבת וחג: 16:43
יציאת שבת וחג: 17:41
זמן רבנו תם: 18:12

מהלכות ומנהגי טו' בשבט שחוא ראש השנה לאילנות

טו' בשבט ראש השנה לאילן

במשנה אשר פותחת את מסכת ראש השנה מובא: "ארבעה ראשי שנים הם...באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים בחמשה עשר בו". למעשה כל אילנות העולם - ראש השנה שלהם הוא טו' בשבט, מפני שהכל הולך לפי טבעה של ארץ ישראל, שהיא עיקר העולם.

ראש השנה לאילן קובע לגבי חישוב שנות העורלה לפירות: פירות שיחנטו מטו' בשבט ואילך, אחרי שעברו עליהם שלוש שנות ערלה, יהיו בחזקת "נטע רבעי" ומותרים הם באכילה אחרי חילולם. פירות שיחנטו מטו' בשבט ואילך, לאחר שכבר עברו עליהם ארבע שנים מהנטיעה, מותרים באכילה אבל מתחייבים בכל דיני הפרשת תרומות ומעשרות.

טו' בשבט כראש השנה לאילן קובע לתרומות ומעשרות. בכל שנה משנות השמיטה אנו מפרישים מעשר שונה: בשנים א', ב', ד', ה' לשמיטה: מעשר שני, ובשנים ג' ו' לשמיטה: מעשר עני. התאריך הקובע לעניין זה הוא: האם הפרי חנט לפני טו' בשבט או אחרי טו' בשבט.

מנהגי היום

אין מתענים ואין נופלים אפיים ולא אומרים תחנון בטו' בשבט, ואם חל בשבת אין אומרים 'אב הרחמים' ו'צדקתך צדק'.

יש הנוהגים לאכול בטו' בשבט משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל. יש האוכלים יב' מיני פירות, ויש האוכלים שלושים מינים: עשרה מיני פירות שנאכלים הפרי והקליפה כגון: ענבים, תאנים ותפוחים. עשרה מיני פירות שקליפתם נאכלת וגרעינם נזרק, כגון: זיתים וחרובים. ועשרה מיני פירות שתוכם נאכל וקליפתם נזרקת, כגון: שקדים ואגוזים(.

יש הנוהגים לאכול אתרוג בטו' בשבט, ובייחוד אתרוג שברכו עליו בסוכות.

נוהגים לאכול מפירות ארץ ישראל, וללמוד בזמן האכילה הלכות מצוות התלויות בארץ, כשאין מפירות ארץ ישראל נהגו לאכול מפירות חוץ לארץ.

יש שנהגו להתפלל בטו' בשבט על אתרוג נאה לשנה הבאה. וגם בשבת יכולים לבקש על כך בתפילת "אלקי נצור", ואין בזה בקשת צרכים בשבת.

זמן אכילת הפירות

כשטו' בשבט חל בשבת עדיף לאכול פירות טו' בשבט בתוך הסעודה, לאחר קידוש וברכת "המוציא", ולא בין הקידוש לסעודה, כדי שלא לבוא לידי ספק בברכה אחרונה. כמו כן אפשר לעשות סעודת פירות לאחר ברכת המזון, אולם צריך להשתדל לשהות זמן מה אחר הסעודה, שלא תהא אכילה גסה וברכה שאינה צריכה.

סדר אכילת הפירות

נוהגים ששבעת המינים קודמים לכל פירות העץ האחרים, מלבד הנוהגים כדעת הרמב"ם, שמקדימים את הפירות שחביבים עליו כעת.

כל הקודם בפסוק "ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש (תמרים)" השיבותו גדולה יותר והוא קודם לברכה, לכן הגפן קודם לתאנה ולרימון והתאנה קודמת לרימון.

כל הקודם בפסוק "ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש (תמרים)" למילה ארץ חשיבותו גדולה יותר והוא קודם לברכה, לכן הזית והתמר קודמים לגפן תאנה ורימון, מכיוון שהזית והרימון נכתבו מיד לאחר המילה "ארץ" השנייה, ואילו הגפן, התאנה והרמון מופיעים בריחוק שתי מילים מהמילה "ארץ" הראשונה.

חיטה ושעורה העשויים כתבשיל או פת קודמים לזית ולתמר, אבל האוכל חיטה או שעורה יבשים שברכתם "אדמה" או כמשקה כגון בירה, שברכתם "שהכל" - פירות שבעת המינים קודמים להם.

פירות העץ קודמים לפירות האדמה, ויש אומרים שאם פרי האדמה מאוד חביב עליו יש לברך עליו קודם לפרי העץ.

חתימת הברכה

כל האוכל פירות ארץ ישראל משבעת המינים צריך להזכיר בברכה שבסופה שבחה של ארץ ישראל, וחותם "על פירותיה" (נציין שזיתים, רימונים ותמרים רובם הם מגידולי הארץ).

האוכל פירות חו"ל חותם "על הפירות". במצב של ספק אם הם מהארץ או מחו"ל, יסיים "על הפירות" (צימוקים - חלקם מהארץ וחלקם מחוץ לארץ).

אם אכל פירות שבעת המינים מהארץ ומחו"ל, יסיים "על הפירות".

ברכת "מעין שלוש" פוטרת גם את פירות העץ שאינם משבעת המינים.

זהירות מחרקים

יש להיזהר מחרקים בפירות כל השנה, ובמיוחד מהנאכלים בטו' בשבט.

זית - אם יש כתמים, חומים או שחורים שלא נוצרו מלחץ, או נקב קטן, יש לפתוח בסכין ולוודא שאין בו נגיעות.

תמר - אם הוא לח יש לבדוק שהפרי שלם, ואין צורך בבדיקה נוספת. תמר יבש יש לפתוח לאורכו, להטציא את הגרעין ולבדוק בעין משני צדדיו, אם יש פירורים קטנים או חורים יש להשליך את כל התמר. יש בתמר גבישים לבנים שהם סוכרים ואין בהם חשש חרקים.

צימוקים – אם אינם ישנים לא מצוי בהם חרקים, לכן יש לבודקם בדיקה מדגמית כללית בעין, אם אין בהם חרקים, ניתן לאוכלם.

תאנה - כשהיא יבשה יכול להימצא בה החרקים, לכן צריך לבודקה היטב כך, לחתוך את התאנה, להסיר את מקום הפתח, ולבדוקו מחרקים.

רימון - אם יש בקליפתו נקבים או גוון כהה, יש לפותחו ולבדוק היטב בהתבוננות ולהסיר את כל החלקים שיש בהם חששות.

אם בודקים את הפירות לחרקים בשבת ומוצאים חרק בפרי, יש לחתוך את מקום החרק עם חלק מהפרי הראוי לאכילה.

פינת העורך

"**ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף**" (פרק יב' – כב') יש בזה רמז לישראל: אפילו כשאתם נתונים בשפל המצב כדוגמת האזוב הזה, אם מאוחדים ומלוכדים אתם באגודה אחת וגם מוכנים אתם "להקריב את דמכם" (להתאמץ) למען היהדות- "**וטבלתם בדם**" - אז עשויים אתם להגיע למעלות גבוהות ביותר - "**והגעתם אל משקוף**"...

ברכות מכל הלב

ברכות רבות מעומק הלב וברכת מזל טוב לדניאל שלמה אהרן ה"יו ולבחירת ליבו רני גרוסמן הי"ו לרגל אירוסיהם - להם ולכל בני משפחותיהם.
יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתיזכו לחופתכם בקרוב, ותיזכו להקים בית נאמן וכשר בישראל המושתת על יסוד איתנים של אהבה ויראת שמים לתפארת עם ישראל

ברכות מכל הלב

ברכות רבות מעומק הלב וברכת מזל טוב להדר אביגד ה"יו ולבחירת ליבו עדי מאירי הי"ו לרגל אירוסיהם - להם ולכל בני משפחותיהם.
יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתיזכו לחופתכם בקרוב, ותיזכו להקים בית נאמן וכשר בישראל המושתת על יסוד איתנים של אהבה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

הברכה הראשונה והאחרונה על אכילת אורז

פסיקת הרמב"ם

הרמב"ם בהלכות ברכות פרק ג' הלכה י' פסק להלכה, אורז שבישלו או שאפהו ועשה ממנו פת מברך תחילה מזונות ולבסוף נפשות, והוסיף שאורז מעורב עם דבר אחר אז מתבטל לדבר אחר ומברך כברכת הדבר האחר.
אורז שבישלו או שעשה ממנו פת בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות ובלבד שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו.

פסיקת הטור

הטור בסימן רח' פסק להלכה כדברי הרמב"ם, והוסיף שאם אוכלו כשהוא חי מברך עליו בורא פרי אדמה: **האוכל אורז בעין תחלה מברך עליו בפה"א עשה ממנו תבשיל או שטחנו ועשה ממנו פת מברך עליו תחלה במ"מ כיון דזיין לאחריו בורא נפשות ולא מעין ג'.**

בית יוסף

בית יוסף אורח חיים סימן רח דן לגבי אורז מבושל שלא נתמעך אם נידון כדין הכוסס את החיטה או האורז שמברך אדמה או שכל שבישלו אפילו לא נתמעך מברך מזונות, וכתב לחלק בין אורז לחיטה שאורז מכיון שהדרך לבשלו ולאוכלו כשהוא שלם, אפילו לא נתבשל הרבה ברכתו מזונות מה שאין כן חיטה שהדרך לבשלם כשהם חלוקים או כתושים ואם בישלם בלא כתישה ברכתם אדמה [כמו שהם חיים].

פסיקה להלכה בשולחן ערוך

בשו"ע בסימן רח' סעיף ז' פסק להלכה: **הכוסס (האוכל) את האורז, מברך עליו בפה"א ואחריו בורא נפשות; ואם בשלו או שטחנו ועשה ממנו פת, מברך עליו בורא מיני מזונות ואחריו בורא נפשות; והוא שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו, ואם עירב ממנו בתבשיל אחר והתבשיל האחר הוא הרוב, מברך עליו כברכת אותו תבשיל.**

הרמ"א

אבל הרמ"א שם הוסיף על דברי השו"ע שלא נחשב אורז שבישלו, אלא אם נתמעך והוא רך ממש אבל לא נתמעך נחשב בכלל הכוסס את האורז שמברך אדמה: "**עד שנתמעך (ב"י בשם הרא"ש והר"י)**..."

בית חדש

הבית חדש בסימן רח כתב שמחמת הספק אין לאכול את האורז כשהוא מבושל רק בתוך הסעודה: **ונראה דמפני הספק אין לאכול אורז מבושל שלם אלא בתוך הסעודה... ומיהו כל ירא שמים לא יאכל לא הי"ז ולא ריי"ז שהוא אורז או דוחן מבושל בין שהוא שלם בין נתמעך יפה אלא בתוך הסעודה.**

משנה ברורה

משנה ברורה בסימן רח ס"ק כו' כתב על דברי הרמ"א שהצריך שיתמעך ויהיו שלמים וכתב שאפילו אם רק הוסר הקליפה של האורז הרי זה נחשב ניתמעכו ומברך עליהם מזונות ואם בירך אדמה יצא ידי חובה.
ובסעיף קטן כה' כתב הביא שנחלקו האם האורז הוא ריי"ז או הי"ז [דוחן שברכתו שהכל] וכתב שיש שמחמירים שלא לאוכלם אלא בתוך הסעודה ואפילו נתמעכו, אבל הביא בשם החיד"א והמטה יהודה שסוברים שאורז הוא ריי"ז ומברך עליו מזונות.
האורז - ריי"ז דוחן הי"ז בל"א (בית יוסף ולבוש) ויש מפרשים איפכא ועל כן יש מחמירין דלא יאכלם כשנתמעכו אלא תוך הסעודה או שיברך עליהם שהכל מחמת ספק.
ובלחם חמודות כתב דסוגיין דעלמא אורז ריי"ז דוחן הי"ז וכן מוכח בברכי יוסף ומטה יהודה וכן מצאתי במעשה רב מהנהגות הגר"א דאורז הוא ריי"ז ומברך עליהם בורא מיני מזונות.

בן איש חי

הבן איש חי שנה ראשונה פרשת פינחס סעיף יח כתב שהמנהג שבין אם נתבשל ונתמעך ובין אם כל גרגיר אורז ניכר לעצמו מברך בורא מיני מזונות ולא כמו אלו הסוברים שרק אם נתמעך לגמרי עד שהיו נדבקים זה לזה מברך אדמה: **אורז מבושל בין תבשיל שקורין בערבי פלא"ו (גרגירי אורז שלמים) בין תבשיל שקורין בערבי שורב"א(אורז נימוח במרק) שנתמעך האורז, מברכין תחלה במ"מ ואח"כ בנ"ר, ואף על גב די"א שאם לא נתמעך לגמרי עד שיהיו נדבקים זב"ז מברך בפה"א כבר נתפשט המנהג לברך במ"מ בכל גוונא,**

פסקי תשובות

הפסקי תשובות בסימן רח' כתב שלפי כל גדולי הפוסקים, מקפידים שלא לאכול אורז מבושל אלא בתוך הסעודה, או לברך בורא מיני מזונות על מין מזונות ובורא פרי האדמה על מין אדמה, ויש שהחמירו לברך גם שהכל על מין שהכל, אבל המנהג לברך על אורז מבושל או פצפוצי אורז וכד' בורא מיני מזונות ולאחריו בורא נפשות.
לפני מסקנת ההלכה לענין ברכת האורז ומוצריו יש להקדים ולומר שעפ"י כל גדולי הפוסקים, המדקדקים באורחותיהם יקפידו שלא לאכול אורז מבושל אלא בתוך סעודת פת, או יברכו בורא מיני מזונות על מין מזונות ובורא פרי האדמה על מין אדמה, והמדקדקין ביותר יברכו גם שהכל על מין שהכל, וברכה אחרונה על אורז לדברי הכל 'בורא נפשות'....אבל המנהג הפשוט שנתפשט ברוב קהילות ישראל לברך על אורז מבושל (בין אורז לבן ובין אורז חום (מלא)) בורא מיני מזונות ולאחריו בורא נפשות (וסימנך אמ"ן - א'ורז מ'זונות נ'פשות), ובכלל זה פצפוצי אורז..."
והוסיף בהערה שבעיקרון כיון שיש ספק בדבר היה נכון לברך שהכל [שהכל פוטר הכל] אבל הוכרע הדבר שסומכים על הרבה גדולים וצריך לברך מזונות. **אך האמת ניתן ליאמר כי הכרעת הני רבוותא לברך שהכל אינו כי זה ברכת האורז, אלא עקב כי אין מוחלט אם מזונות או אדמה ולכן הכריעו שבמקרה שאינו אוכל בתוך הסעודה יברך שהכל, שהוא ברכה הפוטרת כל מיני מאכלים, אך לעמא דבר שקשה להם להקפיד על אכילת אורז בתוך הסעודה, ולנהוג לכתחילה באופן תמידי לברך שהכל (שאינו כלל ברכת האורז לכל השיטות (זולת הבה"ג הנ"ל)) אינו רצוי כלל, ולכן הוכרע הדבר עפ"י גדולי ישראל לסמוך על הרבה מגדולי הפוסקים שברכת האורז (לכתחילה הוא) מזונות.**

ילקוט יוסף

ילקוט יוסף סימן רח כתב שאם אוכל אורז חי או פרכיות אורז מברך אדמה אבל אם אוכל אורז מבושל מברך מזונות בכל גוונא והשאיר סימן לזיכרון אמ"ן ראשי תיבות אורז, מזונות, נפשות.
הכוסם את האורז, מברך בתחלה בורא פרי האדמה, וכן אם אוכל פרכיות אורז מברך בורא פרי האדמה. ואם אוכל אורז מבושל, מברך בורא מיני מזונות, ולדידן לא שנא אם גרגירי האורז נפרדים זה מזה, או שהאורז מדובק כעיסה, שבכל אופן מברכים עליו בתחלה בורא מיני מזונות, ולבסוף בורא נפשות רבות. [סימן לדבר: אמ"ן ראשי תיבות: אורז, מזונות, נפשות].

הלכה ברורה

ההלכה ברורה בסימן רח כתב שעל פריכיות אורז מברך אדמה כיון שהם לא עוברים בישול אלא חום על ידי תנור אבל פצפוצי אורז כיון שבתחילה עוברים בישול אפילו שאופים אותם לאחר מכן מברך מזונות: **ובזמנינו עושים פריכיות אורז שהם גרגירי אורז מלא עם קליפתו וקולים אותם בתנור בלא בישול ומתנפחים מחמת החום וברכתם בורא פרי אדמה אבל על פצפוצי אורז שהם גרגירי אורז שמבשלים אותם תחילה ולאחר מכן אופים אותם בתנור מברכים בורא מיני מזונות.**

שם ומשפחה _____

השר של מצרים לפני ה'

כשמכת הארבה הכתה במצרים בא השר של מצרים בשמים אל הקדוש ברוך הוא ושאל:" האם זו שכרה של מצווה? האם מגיע לעמי מכות נוראות כאלה אחרי שאחת מהן, בתיה בת פרעה, ריחמה על משה כשהיה תינוק והיה מונח בתיבה על היאור, לקחה אותו לביתה, הצילה אותו ממות וגידלה אותו באהבה ובמסירות? האם שכרה על המעשה הטוב שעשתה הוא מכות נוראות שמביא ה' על עמה – על המצרים?"

ענו מלאכי בית דין של מעלה לשר של המצרים: "רחמים של רשע הם תוצאה של אכזריות. אם בעלי רחמים הם המצרים, מדוע לא ריחמו המצרים בני עמך על בני ישראל, בני יוסף הצדיק שהציל את כל המצרים ממיתת רעב כשפתר לפרעה את חלומו ודאג לאוכל רב בשנות השבע כדי שלא ימותו בשנות הרעב?

היכן היו רחמיך כשבני עמך נעשו כפויי טובה? מדוע לא ריחמת על הילדים הקטנים שפרעה ציווה להטביע אותם ביאור? ולכן אל תבוא בטענות כשעמך סובל ואל תבקש עליהם רחמים, אתה אשם בכל הצרות שבאו ושעתידות לבוא על המצרים.

בני ישראל יוצאים ברכוש גדול

בברית בין הבתרים, כשנגזרה גזרת שיעבוד מצרים, הבטיח ה' לאברהם אבינו, שאחרי שהמצרים יעבידו את בני ישראל בפרך, יוציא ה' את עמו משם ביד חזקה ויתן בידם רכוש גדול.

כשהתקרבה הגאולה קיים ה' את חלקה השני של ההבטחה להוציא עמו ממצרים ברכוש גדול. כיצד עשה זאת? ה' אמר למשה לבקש מבני ישראל ולהפציר בהם ללכת אל המצרים ולבקש מהם בהשאלה כלי כסף וכלי זהב.

בני ישראל, פחדו מהמצרים וכסף וזהב לא היו חשוב בעיניהם באותו זמן וליבם היה נתון לנס שהרורם הקרוב, הלכו אל בתי המצרים רק מפני שכך אמר להם משה רבנו לעשות.

נס עשה להם ה' ולמרבה הפלא מצאו חן בעיני המצרים, שנתנו להם כסף וזהב, תכשיטים וכלים יקרים הרבה יותר ממה שבני ישראל בקשו מהם.

אף על פי שיצאו בני ישראל ממצרים ברכוש גדול, היה זה חלק קטן בלבד מהחוב הגדול שחייבים היו המצרים לבני ישראל, כשכר עבודתם במשך מאתים ועשר שנים, בעבודת פרך מלווה בסבל רב ועינויים קשים, בלי לקבל שכר על עבודתם הקשה..

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. איזה מהמכות שהביא ה' על פרעה וכל עמו מופיעות בפרשתנו?

א. ברד ארבה מכת הבכורות. ב. ברד חושך מכת הבכורות.

ג. ארבה חושך מכת הבכורות. ד. ברד ארבה חושך מכת הבכורות.

2. מה ציוה ה' לבני ישראל שיעשו עם הדם של קורבן הפסח במצרים?

א. שיקברו אותו באדמה. ב. שימרחו אותו על בתי המצרים.

ג. שימרחוהו על המשקוף והמזוזות בבתיהם. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

3. כיצד הגיבו המצרים, כשבני ישראל ביקשו מהם כלי כסף וזהב?

א. נתנו להם יותר ממה שביקשו. ב. הסכימו לתת רק למנהיגי העם.

ג. סירבו בתוקף לתת להם. ד. הסכימו בתנאי שה' יחיה את הבכורות.

4. בכור של איזו בהמה צריך לפדות ובמה פודים?

א. לא פודים בכור בהמה, אלא רק בכור אדם. ב. בכור חמור פודים בשה.

ג. בכור של הבקר פודים בשה. ד. בכור כל הבמה כשרה פודים בכסף.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. כמה זמן נמשכה מכת החושך?

א. יום אחד. ב. ששה ימים. ג. שבעה ימים. ד. שלשה ימים.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. "וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה בָּחֳרִי אָף" (פרק יא'), על מה חרה אפו של משה?

א. על שאמר לו – אל תוסף לראות פני. ב. על שאיים עליו להורגו.

ג. על שהתחרט ולא שלח את ישראל. ד. על שהחמיר להם את העבודה.

7. "אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב" (פרק יג') וכי לא ידעו שיצאו באביב?

א. להדגיש שהוציאם בזמן נוח. ב. רמז לגאולה בעתיד שתהיה באביב.

ג. ללמד שבאותה שנה האביב בא בזמן ולא עברוה. ד. א' וג' נכונות.

8. "אל תאכלו ממנו נא..." (פרק יב') למה הכוונה 'נא'?

א. צלי קידר מבושל ללא מים. ב. לא צלוי בכלל.

ג. אינו צלוי כל צורכו. ד. לא מבושל כל צורכו.

שאלה עפ"י פירוש בעל הטורים - כיתות ד' עד ח'

9. "שלח את האנשים..." (י') עפ"י הגימטריה למי הכוונה?

א. גדולים עם הקטנים. ב. גברים עם נשים.

ג. זקנים עם הנערים. ד. כל המרכיבים האנושיים של עם ישראל.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ד' עד ח'

10. "...וַיִּפֶּן לְחַטֹּא וַיִּכְבֵּד לִבּוֹ" (פרק ט') מדוע כאן מכנה אותו התורה חוטא?

א. זו פעם ראשונה שהבטיה ולא קיים. ב. זו פעם שלישית שהבטיה ולא קיים.

ג. משהודה בברד שהוא ועמו הרשעים נחשב למזיד. ד. א' ו ג' נכונות.

התשובות הנכונות לפרשת שמות:

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(תצוה תשעה') (שיעור527 חלק א')

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור וינעור וירומם ונישא את **תמרי גונזאלס וכל משפחתה** הי"ו - מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם ומכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: **"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך"** וכן: **"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".**